

Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek, verkennende fase

**De Grent en de Rudolf
Tappenbeckweg, Noordwijk
Gemeente Noordwijk**

B&G rapport 1316

Colofon

Projectnummer	30611011/49273
Auteurs	drs. M. Horn, drs. A.M.H.C. Koekkelkoren, dr. A.W.E. Wilbers
Redactie	dr. A.W.E. Wilbers
Versie	1.2
Status	Concept

Autorisatie

De heer dr. A.W.E. Wilbers	Senior Prospector	15-12-2011	
----------------------------	-------------------	------------	--

Goedkeuring

De heer T. van der Ham	Gemeente Noordwijk		
------------------------	--------------------	--	--

Opdrachtgever	RBOI-Rotterdam bv De heer D. Willems Postbus 150 3000 AD Rotterdam
---------------	---

© IDDS Archeologie
Noordwijk, november 2011
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.



Protocol 4002
Protocol 4003



SAMENVATTING:

In opdracht van RBOI-Rotterdam bv heeft IDDS Archeologie in november 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Grent en de Rudolf Tappenbeckweg (ong.) in Noordwijk, gemeente Noordwijk. De aanleiding voor dit onderzoek is de aanvraag van een bouwvergunning voor de verbreding van het Alexander Hotel richting de westzijde evenals voor de sloop van de Villa Bianca en de daaropvolgende bouw van een appartementengebouw. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een diepte van maximaal +5,0 m NAP. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

Op basis van het bureauonderzoek wordt verwacht dat op een diepte van meer dan 10 m –mv archeologische resten aanwezig kunnen zijn in de top van de strandwal en –vlaktes. Deze lagen worden naar verwachting echter niet bereikt met het onderzoek en de geplande graafwerkzaamheden. Aan en direct onder het maaiveld kunnen resten worden aangetroffen vanaf de vorming van de Jonge Duinen in de Late Middeleeuwen. Het plangebied is naar verwachting niet bebouwd geweest tot de aanleg van de huidige bebouwing in het begin van de 20^{ste} eeuw. Eventuele resten in de ondergrond zijn mogelijk verstoord door de aanleg van de huidige bebouwing.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat de ondergrond is opgebouwd uit een pakket jonge duinzand. In één boring is een humeuze laag aangetroffen die duidt op een overstoven laagte waar plantenresten niet vergingen, maar door de natte omstandigheden bewaard bleven als een humeuze laag tussen het zand. De top van het jonge duinzand is in vrijwel alle boringen duidelijk verstoord door de inclusies van diverse fragmenten modern puin, vermoedelijk afkomstig van de aanleg van de huidige bebouwing, en door de aanleg van een tuin waardoor een dik humeus pakket is opgebracht. Daarnaast is het plangebied voor de aanleg van de bebouwing en de inrichting van het plangebied geëgaliseerd. Door deze activiteiten in het plangebied is de top van het duinzand verstoord, waardoor ook eventuele aanwezige resten uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd zijn verstoord.

Omdat niet verwacht wordt dat een intact archeologisch niveau door de geplande werkzaamheden zal worden verstoord, wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren in het plangebied.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. Werkwijze	7
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem.....	7
2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	10
2.4. Historische situatie en huidig landgebruik.....	10
2.5. Mogelijke verstoringen	11
2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel	11
3. VELDONDERZOEK.....	12
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	12
3.2. Werkwijze	12
3.3. Resultaten	12
3.4. Interpretatie	13
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	14
4.1. Beantwoording vraagstelling	14
4.2. Aanbevelingen	15
4.3. Betrouwbaarheid	15
GERAADPLEEGDE BRONNEN	16
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	17
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	
6. Kadasterkaart Minuutplan 1811-32	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	49273
<i>Plaats</i>	Noordwijk
<i>Gemeente</i>	Noordwijk
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Gemeente Noordwijk Sectie 2A 3540, 3683 en 3962
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Kaartblad</i>	30E
<i>Coördinaten</i> Centrum Hoekpunten	89.657/473.007 89.672/473.037 (N) 89.693/473.016 (O) 89.619/472.991 (W) 89.641/472.973 (Z)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	1500 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bouwvergunning
<i>Opdrachtgever</i>	RBOI-Rotterdam bv Contactpersoon: dhr. D. Willems Postbus 150 3000 AD Rotterdam Tel: 010-2018665
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: dhr. A.W.E. Wilbers Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: awilbers@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Noordwijk Team Ruimtelijke Ontwikkeling Contactpersoon: dhr. T. van der Ham Postbus 298 2200 AG Noordwijk Tel: 071-3660331
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Zuid-Holland
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	29 november 2011

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van RBOI-Rotterdam bv heeft IDDS Archeologie in november 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Grent en de Rudolf Tappenbeckweg (ong.) in Noordwijk, gemeente Noordwijk. De aanleiding voor dit onderzoek is de aanvraag van een bouwvergunning voor de verbreding van het Alexander Hotel richting de westzijde evenals voor de sloop van de Villa Bianca en de daaropvolgende bouw van een appartementengebouw. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een diepte van maximaal +5,0 m NAP. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het doel van het verkennende veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven (Horn/Wilbers 2011):

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 (Centraal College van Deskundigen 2010).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het (her) in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in Bijlage 1. Het plangebied ligt op de hoek van de straten de Grent en de Rudolf Tappenbeckweg te Noordwijk aan Zee. Het plangebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1500 m² en een gemiddelde

maaiveldhoogte van +13 m NAP. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in Bijlage 3 en Figuur 1.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 500 m rondom het plangebied gekozen. De grootte van deze straal is gekozen zodat onderzoek dat voorheen heeft plaatsgevonden in de directe omgeving in het huidige onderzoek kon worden betrokken. Op deze manier kunnen aannames worden gemaakt over welke archeologische waarden in het plangebied zelf zouden kunnen worden aangetroffen.



Figuur 1: De ligging van het plangebied op een luchtfoto (bron: Google Earth 2005). Het plangebied is rood omkaderd.

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over het onderzoeksgebied. Er is gekeken naar bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden, uitgevoerde archeologische onderzoeken, de fysieke kenmerken van het oude en huidige landschap en naar informatie over bodemverstoringen. Er is gebruik gemaakt van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Noordwijk (Groot/Wilbers 2011) en van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland. Daarnaast is er gekeken naar de landelijke verwachtingskaart (de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden; IKAW) en naar het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19^e eeuw en enkele historische topografische kaarten (watwaswaar.nl), en via de website van de KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH; www.kich.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap is onder andere gebruik gemaakt van de bodemkaart van Nederland (Stichting voor Bodemkartering 1982) en de geomorfologische kaart van Nederland (DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst 1994). Daarnaast is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl).

Voor informatie omtrent bodemsaneringen en ontgrondingenvergunningen is het Bodemloket (www.bodemloket.nl) geraadpleegd. Om de ligging van kabels en leidingen in het plangebied te bepalen, is een KLIC-melding gedaan. Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst). Er is geen aanvullende informatie ontvangen van het Genootschap Oud Noordwijk.

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

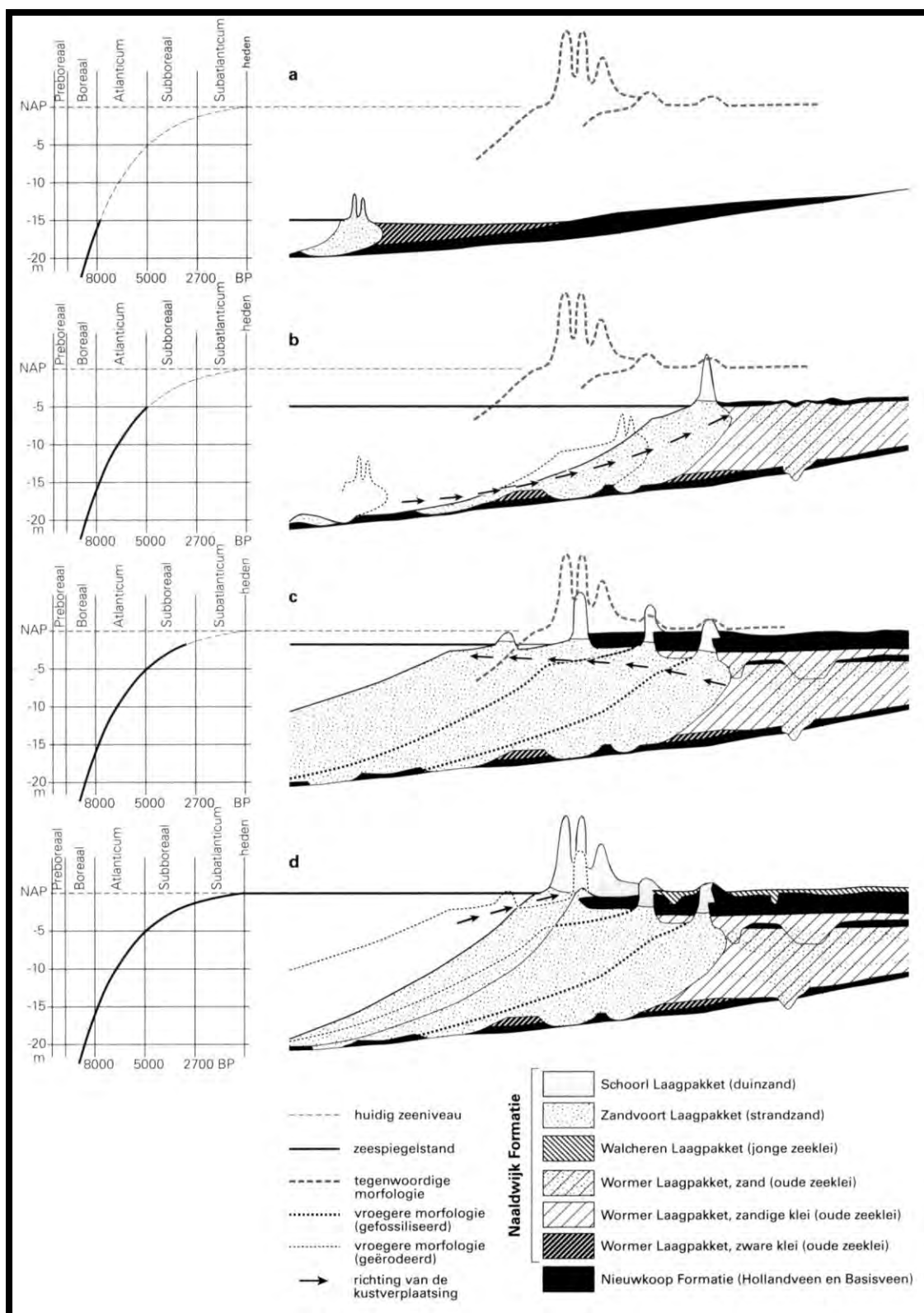
2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Het plangebied is gelegen in het Hollandse duingebied (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 2002). Dit duingebied omvat het huidige strand, alle strandwallen, -vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand in Noord- en Zuid-Holland voorkomen (Berendsen 2005). Aan de zeezijde komen de buitenduinen voor, die ook wel de jonge duinen worden genoemd. Verder landinwaarts liggen de lagere en minder reliëfrijke oude duinen.

Het ontstaan van het duingebied, schematisch weergegeven in Figuur 2, is sterk gerelateerd aan de zeespiegelstijging gedurende het Holoceen (vanaf circa 9500 voor Chr.). Tijdens een periode van relatief snelle zeespiegelstijging die tot circa 4500-4000 voor Chr. duurde, bestond de kust van Nederland uit een uitgebreid waddegebied, bestaande uit zandbanken en -platen gescheiden door grote getijdegeulen. Dit Waddegebied werd gedeeltelijk afgeschermd van de open zee door een reeks van eilanden. Deze eilanden en het waddegebied werden als gevolg van de alomst stijgende zeespiegel geleidelijk omgewerkt en steeds verder naar het oosten verplaatst (Figuur 2a en b).

Vanaf 4500-4000 voor Chr. nam de stijging van de zeespiegelstand sterk af en kwam de oostwaartse verplaatsing van de zandbanken en -platen tot stilstand. Vanuit de Noordzee en de grote rivieren werden grote hoeveelheden zand aangevoerd, waardoor de getijdengeulen geleidelijk verzanden en de reeks zandbanken naar elkaar toe groeiden tot een strandwal. Achter de strandwallen had grootschalige veenvorming plaats, waarbij het Hollandveen Laagpakket werd gevormd (De Mulder *et al.* 2003).

Tot ongeveer 0-100 na Chr. bleef de grote aanvoer van zand in stand waardoor de kustlijn steeds verder westwaarts uitbreidde (Figuur 2c). Bij die uitbreiding werden afwisselend strandvlaktes en strandwallen gevormd. Strandvlakten werden gevormd gedurende perioden (van tientallen tot honderden jaren) met gemiddeld een kleiner aantal of minder hevige stormen. Het strand werd langzaam breder en op de hogere delen die alleen tijdens springvloed en zware storm onder water stonden kon zich vegetatie (gras en struiken) vestigen en vormden zich kleine solitaire duinen. In perioden met meer en/of hevigere stormen werd het door de zee aangevoerde zand boven de



Figuur 2: Verband tussen de zeespiegelstijging en de vorming en ligging van strandwallen en duinen voor de Hollandse kust (Berendsen 2005). De verschillende geologische formaties in de figuur zijn terug te vinden in De Mulder et al. 2003.

vloedlijn op het strand hoog opgeworpen in een rug, een strandwal. Deze strandwallen sloten de strandvlakten af voor overstromingen door de zee. Op de strandwallen kwam nauwelijks begroeiing voor waardoor de wind vrij spel had. Door verstuingen konden er bovenop de strandwallen (oude) duinen ontstaan (Van der Valk 1996).

Door de voortgaande zeespiegelstijging lagen de strandwallen in westelijke richting steeds hoger ten opzichte van het NAP dan eerdere strandwallen. Ook het grondwaterniveau steeg als gevolg van de zeespiegelstijging, waardoor de strandvlaktes (de gebieden tussen de strandwallen) natter werden en er veenvorming kon optreden. In de nabijheid van de riviermonding van de Oude Rijn werd op de strandvlaktes bij hoge waterstanden van rivier of zee klei afgezet.

Vanaf ongeveer 200-300 na Chr. geleiden nam de snelheid van de zeespiegelstijging nog verder af, werd er minder zand aangevoerd uit de Noordzee en werden verschillende riviermondingen inactief. Door golfwerking en in mindere mate het getij werd een deel van de strandwallen en de buiten de kustlijn uitstekende delta's van de Maas, Rijn en Oude Rijn geërodeerd (Figuur 2d). Het bij deze erosie vrijkomende zand werd door de wind opgeblazen in een brede zone met Jonge Duinen die voor een groot deel de oudere strandwallen en strandvlaktes bedekken. Vanaf ongeveer de 10^{de} eeuw begon de verstuing waarmee uiteindelijk de Jonge Duinen werden gevormd. Omstreeks 1600 was de vorming van de Jonge Duinen voltooid (Berendsen 2005; Barends *et al.* 2005).

Ook op de strandvlaktes achter de duinen werd zand afgezet door de wind. Tevens oefende de mens invloed uit op het gebied door zand af te zetten ter verbetering van de bodemopbouw voor gebruik als akkerland of bollenland. Dit proces werd herhaald in de Middeleeuwen toen door de ontbossing van diverse strandwallen de wind weer invloed kreeg en het zand verder landinwaarts afzette.

2.2.2. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart (DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst 1994) ligt het plangebied binnen de bebouwde kom van Noordwijk aan Zee. Het is daarom niet geomorfologisch gekarteerd. Op basis van in de omgeving aanwezige geomorfologische waarden is het waarschijnlijk dat het plangebied gelegen is op hoge kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (kaartcode: 13C1). Dit komt overeen met de grillige hoogteligging van het plangebied op de hoogtekarte van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN, www.ahn.nl). Het is gelegen op ongeveer een hoogte van 13,0 m +NAP.

Het plangebied ligt op kustduinen die ten noordwesten van een strandwal liggen die gedateerd is in de periode 2525–1825 voor Chr. (Vos s.a.). De kustduinen zijn vanaf de 10^{de} eeuw gevormd en waren tegen het einde van de 16^{de} eeuw voltooid. Het zand van de Jonge Duinen is afgezet op strandvlaktes of strandwallen die waarschijnlijk gevormd zijn in de periode na 2525-1825 voor Chr. Het plangebied ligt ten westen van de rijen strandwallen en zal daarom liggen op een strandvlakte op een niveau van ongeveer 0,0 tot 1,0 m NAP.

2.2.3. Bodem

Op de bodemkaart (Stichting voor Bodemkartering 1982) is het plangebied niet bodemkundig gekarteerd vanwege de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom van Noordwijk aan Zee. Op basis van in de omgeving aanwezige bodemkundige waarden ligt het plangebied zeer waarschijnlijk op duinvaaggronden bestaande uit fijn zand (kaartcode: Zd20A). Dit zijn zandgronden waarin weinig bodemvorming is opgetreden. De zandkorrels zijn gekleurd door een omhulling van dunne ijzerhuidjes. Duinzandgronden die zijn afgegraven of om andere redenen laag liggen hebben een lichtgrijze kleur van schoon zand. Dit zijn in dat geval vlakvaaggronden.

Op de bodemkaart van de Bloembollenstreek van Van der Meer (1952) ligt het plangebied op droog en kalkrijk woest duinzand (kaartcode: Dd1).

Het plangebied heeft een grondwatertrap VII*. De grondwatertrappenindeling is gebaseerd op gemiddeld hoogste (GHG) en gemiddeld laagste grondwaterstandsdieptes (GLG). Hiermee worden de winter- en zomergrondwaterstanden gekarakteriseerd in een jaar met een gemiddelde neerslag en verdamping. Grondwatertrap VII duidt op zeer droge gronden waarbij de GHG wordt aangetroffen op een diepte van meer dan 80 cm -mv en de GLG op een diepte van meer dan 120 cm -mv. De asterisk als aanvulling op de grondwatertrap is een aanduiding voor sterke regulering van het grondwater door de mens. Meestal zorgt deze regulering voor een verdere verdroging van de bodem. In gebieden met

bollenteelt wijst een asterix op de regulatie van de grondwaterspiegel op een gemiddelde diepte van 50 cm, noodzakelijk voor de teelt van bloembollen.

2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Uit de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Noordwijk blijkt dat voor het plangebied een middelhoge en hoge archeologische verwachting geldt. De hoge archeologische verwachting is gegeven aan de weg De Grent.

Uit de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland en de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW) blijkt dat het plangebied binnen een gebied met een middelhoge archeologische verwachting ligt.

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven (bijlage 2). Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd. In het plangebied zijn geen ondergrondse bouwhistorische waarden bekend (www.kich.nl).

Binnen een straal van 500 m zijn meerdere onderzoeksmeldingen en een aantal waarnemingen gedaan. Er zijn geen vondstmeldingen of archeologische monumenten bekend.

Aan de andere kant van de Rudolf Tappenbeckweg heeft een archeologisch booronderzoek (onderzoeksmelding 21995) plaatsgevonden waaruit is gebleken dat het onderzoeksgebied gelegen is op een kustduin, maar zeer waarschijnlijk geen archeologische resten bevat aan of nabij het maaiveld. Ook veel andere booronderzoeken in de omgeving van het plangebied hebben geen verder vervolgonderzoek aanbevolen. Er zijn echter een paar uitzonderingen te noemen.

Op basis van een archeologisch booronderzoek (onderzoeksmelding 20859, waarneming 422667) circa 330 m ten noorden van het plangebied is aan de Nicolaas Barnhoornweg en Parallelboulevard een archeologisch begeleiding van de geplande graafwerkzaamheden geadviseerd vanwege de mogelijke aanwezigheid van eventueel aanwezige 19^{de}-eeuwse fundamente. Deze zijn mogelijk aangetroffen in één boring. Andere onderzoeksmeldingen in de omgeving van het plangebied bestaan uit bureauonderzoeken en booronderzoeken. Op basis van de resultaten van deze booronderzoeken zijn de verschillende onderzochte locaties allen verstoord en worden er geen archeologische resten verwacht in de eerste vier meter onder het maaiveld.

Op 190 m ten noorden van het plangebied zijn tijdens de sloop van een betonnen vloer de restanten van een bakstenen waterput aangetroffen (onderzoeksmelding 8781, waarneming 55852). Op basis van de roodgebakken bakstenen en de schelpenmortel kan de waterput worden gedateerd in de Late-Middeleeuwen B tot Nieuwe tijd A. Deze waterput bevond zich direct tegen de Maarten Kruytstraat aan. Andere sporen uit deze tijd zijn verwijderd met de sloop van de 20^{ste}-eeuwse bebouwing.

2.4. Historische situatie en huidig landgebruik

Het plangebied is gelegen binnen Noordwijk aan Zee. Dit dorp is ontstaan uit een vissersnederzetting dat op de Jonge Duinen vanaf de veertiende eeuw is ontwikkeld nadat een vissersdorp verder naar het westen in zee was verdwenen. Dit laatste vissersdorp heeft ergens ten zuidwesten van het Huis ter Duin gelegen (Salman 2011). Het plangebied heeft tot relatief recent buiten (ten zuiden van) het dorp Noordwijk aan Zee gelegen. Op de kadastrale minuutplan uit 1811-1832 ligt het plangebied in een onbewoond duingebied, alhoewel de Oude Zeeweg langs of mogelijk door het plangebied heeft gelopen. Het is mogelijk dat De Grent op een deel van de Oude Zeeweg ligt aangezien De Grent tegenwoordig ten zuidoosten van het plangebied overgaat in de Oude Zeeweg. Op een topografische militaire kaart uit 1916 is binnen het plangebied bebouwing aanwezig in de vorm van de Villa Bianca. Het Alexander Hotel ligt direct ten zuidoosten van het plangebied. De Villa Bianca is tegenwoordig nog steeds aanwezig binnen het plangebied.

2.5. Mogelijke verstoringen

De ondergrond van het plangebied en de eventueel aanwezige archeologische resten zijn mogelijk verstoord geraakt door de volgende factoren:

- De aanleg van de Villa Bianca en het Alexander Hotel;
- Op basis van de KLIC-melding lopen langs De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg kabels en leidingen in de ondergrond van het plangebied. Deze bestaan uit waterleidingen, middenspanningskabels en datatransportkabels. Ook lopen er vanaf de Rudolf Tappenbeckweg datatransportkabels en lage druk gasleidingen naar de Villa Bianca.

2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel

Het plangebied is gelegen in Noordwijk aan Zee en ligt in het duingebied van Nederland. Het plangebied ligt op een hoge kustduin die deel uitmaakt van de Jonge Duinen. Deze duinen werden tussen de 10^{de} en de 17^{de} eeuw gevormd en kwamen daarbij mogelijk over reeds bestaande strandvlaktes of strandwallen te liggen. De eventueel aanwezige strandwallen of strandvlaktes moeten dan zijn ontstaan na de vorming van de meest westelijke strandwal (gelegen ten oosten van het plangebied) die gedateerd is in de periode 2525-1825 vóór Chr. De strandwallen en strandvlaktes onder de Jonge Duinen kunnen dan gedateerd worden vanaf het Laat-Neolithicum B of de Vroege Bronstijd. Deze strandwallen of -vlaktes bevinden zich waarschijnlijk op een diepte van meer dan 11 m –mv. Dit is vanwege het feit dat strandwallen en strandvlaktes zich op een hoogte tussen 0 en 2 m +NAP bevinden en het huidige plangebied zich op een hoogte van ongeveer 13 m +NAP bevindt. Op strandwallen kunnen archeologische resten worden gevonden van menselijke activiteit in de vorm van voornamelijk bewoning. De strandvlaktes tussen de strandwallen kunnen zijn gebruikt voor landbouwactiviteiten. Dit niveau zal echter niet worden bereikt tijdens het onderzoek of de geplande bouwwerkzaamheden.

Aan of nabij het maaiveld van de Jonge Duinen kunnen archeologische resten voorkomen uit de Late Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd. Op basis van historische bronnen wordt Noordwijk aan Zee gedurende de 14^{de} eeuw gesticht. Hierbij zijn de aanwezige Jonge Duinen afgevlakt en genivelleerd. Er geldt een hoge verwachting op archeologische resten van infrastructuur (wegen) binnen het plangebied vanaf de 14^{de} eeuw. Op basis van het kadastrale minuutplan uit 1811-1832 is het plangebied in gebruik als duingrond. Pas vanaf 1916 wordt op topografisch kaartmateriaal bebouwing zichtbaar in de vorm van de Villa Bianca die tot en met de uitvoering van het onderzoek nog in het plangebied aanwezig is. Eventueel aanwezige archeologische resten kunnen verstoord zijn door de aanleg van kabels en leidingen en de Villa Bianca binnen het plangebied.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen en om te controleren in hoeverre de bodemopbouw in het plangebied nog intact is, is er een Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen. Het veldonderzoek bestond uitsluitend uit een booronderzoek.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Grent en de Rudolf Tappenbeckweg zijn vijf boringen gezet (Bijlagen 3 en 4) waarvan vier met een diepte van 2,0 m –mv en één met een diepte van 4,0 m –mv. Deze boringen zijn gelijkmatig verdeeld over het plangebied. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. Het veldonderzoek is uitgevoerd door drs. S. Moerman (prospector MA).

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma TerraIndex van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de topografie en bebouwing. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland. De opgeboorde monsters zijn door middel van verbrokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en geologie

De ondergrond van het plangebied is opgebouwd uit een pakket matig fijn zand dat zwak siltig is. Dit zand behoort tot de Jonge Duinen (Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Schoorl, Laag van Den Haag). In de top van het pakket duinzand zijn resten van bouw materiaal zoals baksteen aanwezig zijn. Deze puinhoudende laag is circa 35 tot 105 cm dik. Over deze zandlaag is in de boringen 3 tot en met 5 een humeuze laag aanwezig van circa 30 tot 70 cm dikte. In boringen 1 en 2 is deze laag niet aanwezig. In boring 2 is een afwijking gevonden ten opzichte van de overige boringen. Hier is op een niveau van circa 12,2 m NAP (een diepte van 1,5 m –mv) een sterk humeuze zandlaag aangetroffen die tot onderin de boring loopt.

3.3.2. Bodemopbouw

De bodemopbouw in het plangebied is sterk verstoord. Er is sprake van bodemvorming onderin boring 2, waar een oud oppervlakte aanwezig is dat is overstoven door het duinzand. In de boringen 3, 4 en 5 is een humeuze laag aanwezig die is opgebracht voor de aanleg van de tuin en het egaliseren van het terrein. De aanwezigheid van puinfragmenten in de top van de Jonge Duinen getuigt van het omwerken en roeren van de grond, waarschijnlijk tijdens de aanleg van de huidige bebouwing.

3.3.3. Archeologische indicatoren

Met uitzondering van enkele moderne puinfragmenten zijn er geen artefacten of andere archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op het gebruik van het plangebied in een periode in het verleden.

3.4. Interpretatie

In het plangebied zijn de Jonge Duinen aangetroffen. In boring 2 is een oude laagte aangetroffen waar een humeuze laag is gevormd vanwege de nattere omstandigheden in de laagte. Deze humeuze laag is later overstoven. Het is mogelijk om op de Jonge Duinen resten aan te treffen vanaf de Late Middeleeuwen. De top van het pakket is echter in alle boringen geroerd en/of verstoord. In de meeste boringen zijn er resten aanwezig van modern bouwpuin dat mogelijk te relateren is aan de bouw van de huidige bebouwing in het plangebied. Door de aanleg is de bovenste laag verstoord. Daarnaast is het gebied geëgaliseerd voor de bouw en de inrichting van de tuin en het bestratte gedeelte. De ophoging in de tuin is wel 70 cm dik, ter plaatse van de bestrating is deze veel minder. Door de aanleg van de huidige bebouwing in het plangebied is het archeologisch niveau verstoord. Eventueel aanwezige archeologische resten zijn daarmee verdwenen of niet meer *in situ* aanwezig.

4. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van RBOI-Rotterdam bv zijn in november 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Grent en de Rudolf Tappenbeckweg (ong.) in Noordwijk, gemeente Noordwijk.

Op basis van het bureauonderzoek wordt verwacht dat op een diepte van meer dan 10 m –mv archeologische resten aanwezig kunnen zijn in de top van de strandwal en –vlaktes. Deze lagen worden naar verwachting echter niet bereikt met het onderzoek en de geplande graafwerkzaamheden. Aan en direct onder het maaiveld kunnen resten worden aangetroffen vanaf de vorming van de Jonge Duinen in de Late Middeleeuwen. Het plangebied is naar verwachting niet bebouwd geweest tot de aanleg van de huidige bebouwing in het begin van de 20^{ste} eeuw. Eventuele resten in de ondergrond zijn mogelijk verstoord door de aanleg van de huidige bebouwing.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat de ondergrond is opgebouwd uit een pakket jonge duinzand. In één boring is een humeuze laag aangetroffen die duidt op een overstoven laagte waar plantenresten niet vergingen, maar door de natte omstandigheden bewaard bleven als een humeuze laag tussen het zand. De top van het jonge duinzand is in vrijwel alle boringen duidelijk verstoord door de inclusies van diverse fragmenten modern puin, vermoedelijk afkomstig van de aanleg van de huidige bebouwing, en door de aanleg van een tuin waardoor een dik humeus pakket is opgebracht. Daarnaast is het plangebied voor de aanleg van de bebouwing en de inrichting van het plangebied geëgaliseerd. Door deze activiteiten in het plangebied is de top van het duinzand verstoord, waardoor eventuele aanwezige resten uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd zijn verstoord.

4.1. Beantwoording vraagstelling

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied ligt op de Jonge Duinen.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?*

De bodemopbouw in het plangebied is verstoord door subrecente bouwwerkzaamheden.

- *Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? En zo ja, op welke diepten opzichte van het maaiveld en het NAP?*

Er zijn in het plangebied geen onverstoorde archeologische niveaus aangetroffen tijdens het veldonderzoek.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

De verwachting was om mogelijk archeologische resten aan te treffen in de top van het jonge duinzand dat echter bij het veldonderzoek verstoord leek. De top van de strandwal en –vlakte is zoals verwacht niet aangetroffen in het plangebied.

- *Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?*

Met uitzondering van enkele moderne puinfragmenten zijn er geen archeologische indicatoren aangetroffen.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden?*

Naar verwachting zullen er geen archeologische resten worden verstoord door de geplande werkzaamheden.

4.2. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het plangebied een verstoorde bodemopbouw heeft, waardoor er geen archeologische resten meer worden verwacht vanaf de Late Middeleeuwen. Oudere resten liggen ten minste tien meter onder het maaiveld en zal niet worden verstoord door de geplande werkzaamheden. Op basis van deze resultaten wordt daarom geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Noordwijk. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. IDDS Archeologie wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met het Archismeldpunt (archismeldpunt@cultureelerfgoed.nl).

Geraadpleegde bronnen

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, Den Haag.

Bakker, H. de, 1966: De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland. In: *Boor en Spade: verspreide bijdragen tot de kennis van de bodem van Nederland*, deel 15. Stichting voor Bodemkartering (Wageningen).

Barends, S./ H.G. Baas/ M.J. de Harde/ J. Renes/ T. Stol/ J.C. van Triest/ R.J. de Vries/ F.J. van Woudenberg, 2005⁹ (1986): *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Centraal College van Deskundigen, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.2, Gouda.

DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst, 1994: Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage, Wageningen / Haarlem.

Horn, M./ A.W.E. Wilbers, 2011: *Plan van aanpak. De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg in Noordwijk, gemeente Noordwijk*, Noordwijk (Intern rapport, IDDS Archeologie).

Meer, K. van der: *De Bloembollenstreek. Resultaten van een veldbodembkundig onderzoek in het bloembollengebied tussen Leiden en het Noordzeekanaal*, Den Haag (Verslagen van Landbouwkundige Onderzoekingen, De bodemkartering van Nederland, deel XI).

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, 2002: *Archeologiebalans 2002*, Amersfoort.

Salman, H., 2011: 'Bestuur en rechtspraak onder het graafschap Holland', in: J. Salman/ H. Salman/ W. Hekkens/ W. van den Haak (eds.), *Noordwijk, aan zee en op de geest. Een nieuwe geschiedenis van Noordwijk* (Noordwijk) pp. 45-102.

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad, Gouda.

Stichting voor Bodemkartering, 1982: Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage, Wageningen.

Vos, P.C. s.a.: Nieuwe landelijke paleogeografische kaarten van Nederland in het Holocene, Utrecht (TNO, Water- en bodembeheer).

Vos, P.C./E.C. Rieffe/E.E.B. Bulten, 2007: Nieuwe geologische kaart van Den Haag en Rijswijk, Den Haag.

Websites

watwaswaar.nl

www.ahn.nl/viewer

www.bodemloket.nl

www.kich.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

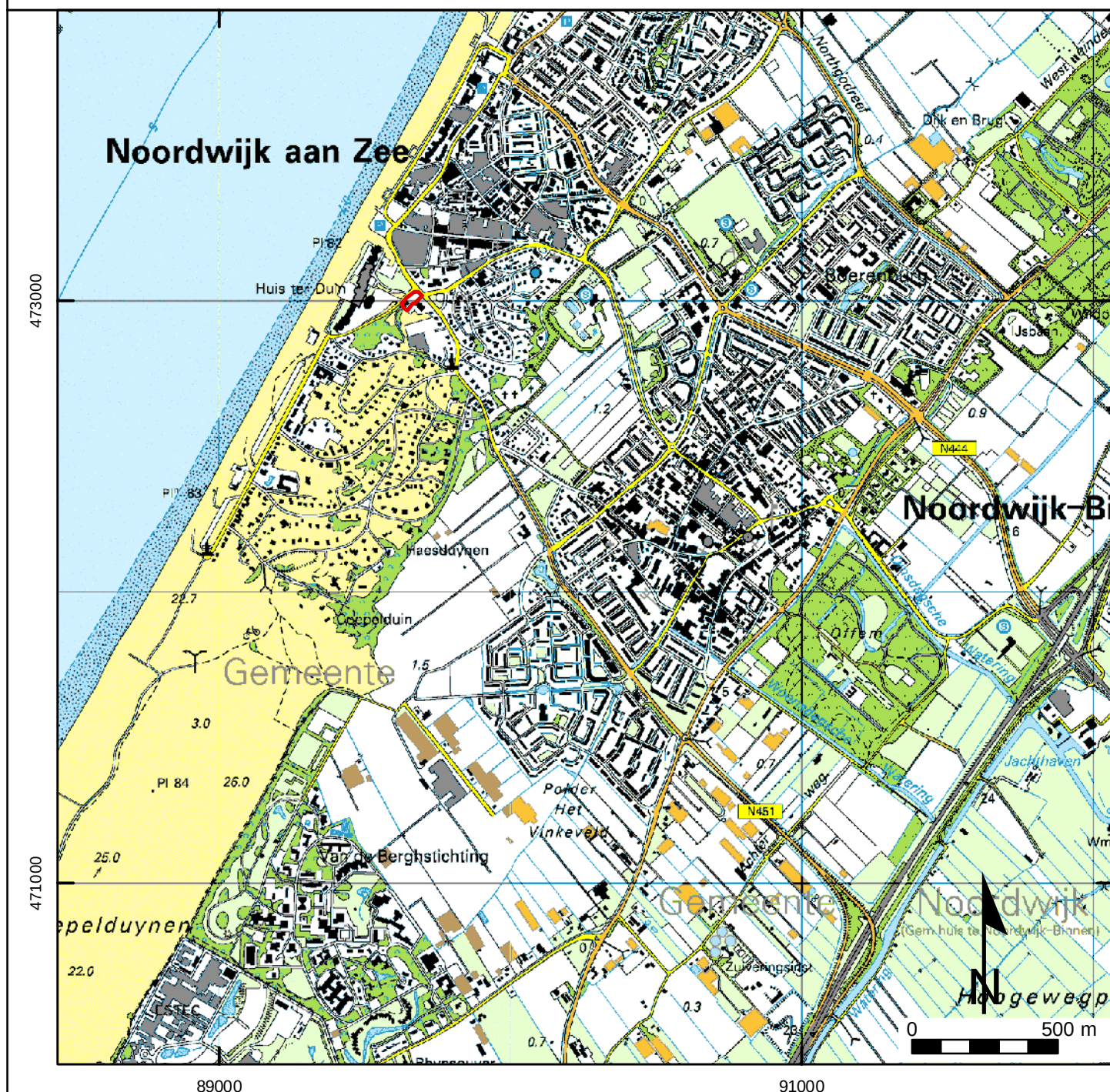
Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
CHS	Cultuurhistorische Hoofdstructuur
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verklarende woordenlijst

artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
horizont	kenmerkende laag binnen de bodenvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm

Bijlage 1: Topografische kaart



Projectnummer: 30611011 Noordwijk
 Projectnaam: De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg

Legenda

Plangebied



Bijlage 2: Archis-informatie



Projectnummer: 30611011 Noordwijk
Projectnaam: De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg

Legenda

- vondstmeldingen
- waarnemingen
- ▭ Plangebied
- ▭ onderzoeksmeldingen

monumenten

Archeologische waarde

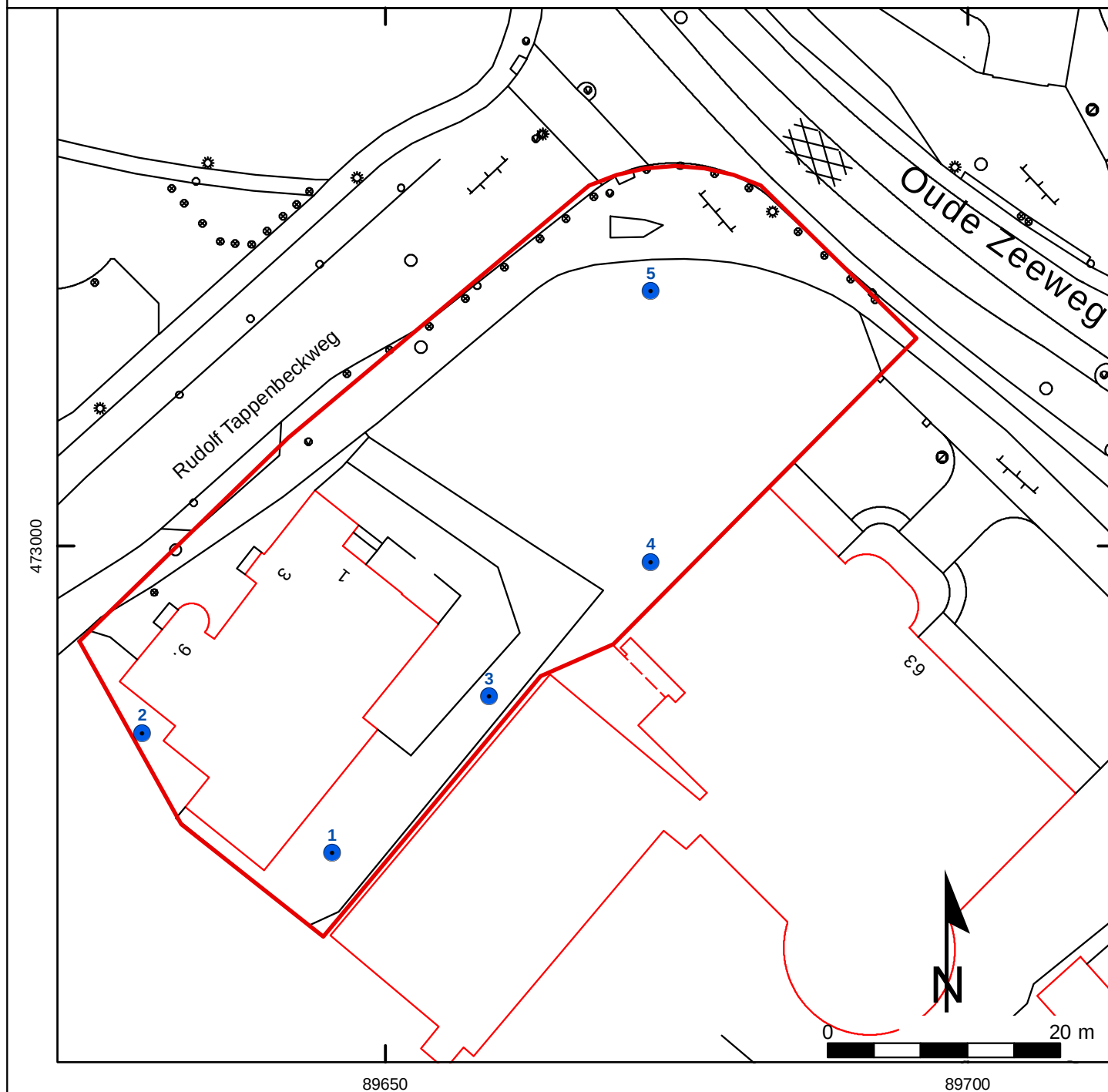
- Terrein van archeologische betekenis
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

IKAW

- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- lage trefkans
- water
- middelhoge trefkans
- ongekarteerd
- hoge trefkans
- zeer lage trefkans



Bijlage 3: Boorlocatiekaart



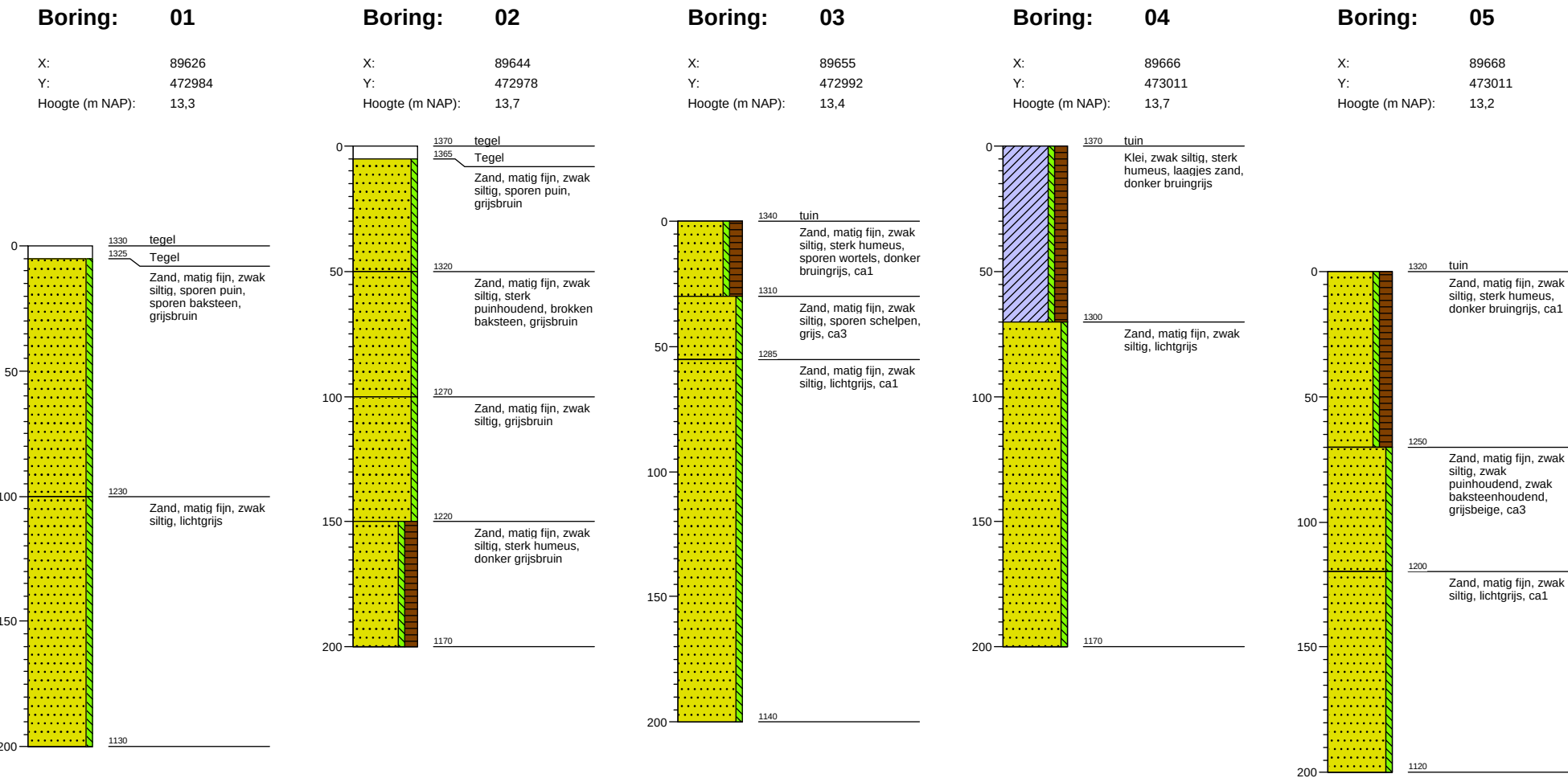
Projectnummer: 30611011 Noordwijk
Projectnaam: De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg

Legenda

- Boring
- Plangebied



Bijlage 4: Boorprofielen



Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand

	slib
--	------

	water
--	-------

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

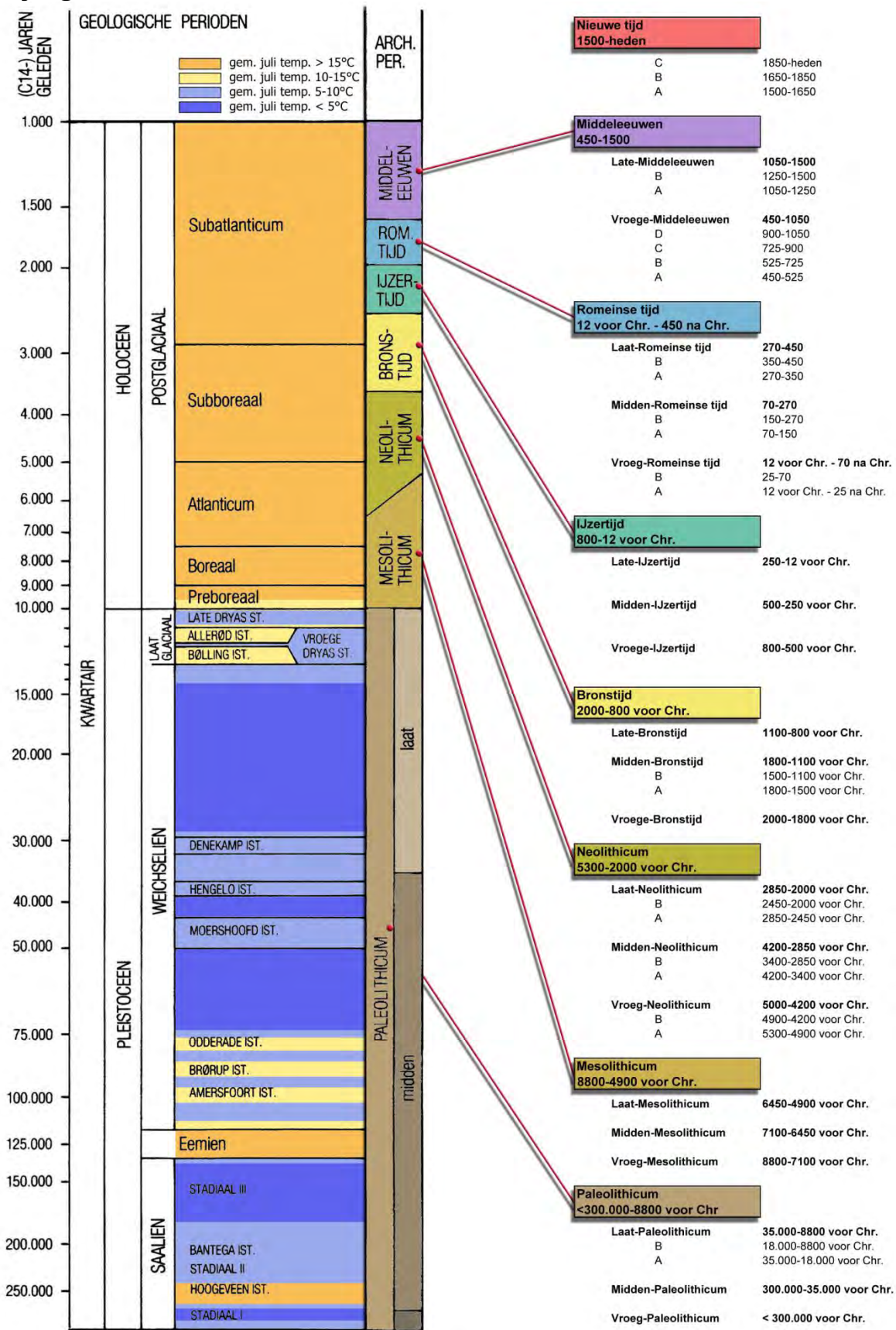
Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Archeologische indicatoren

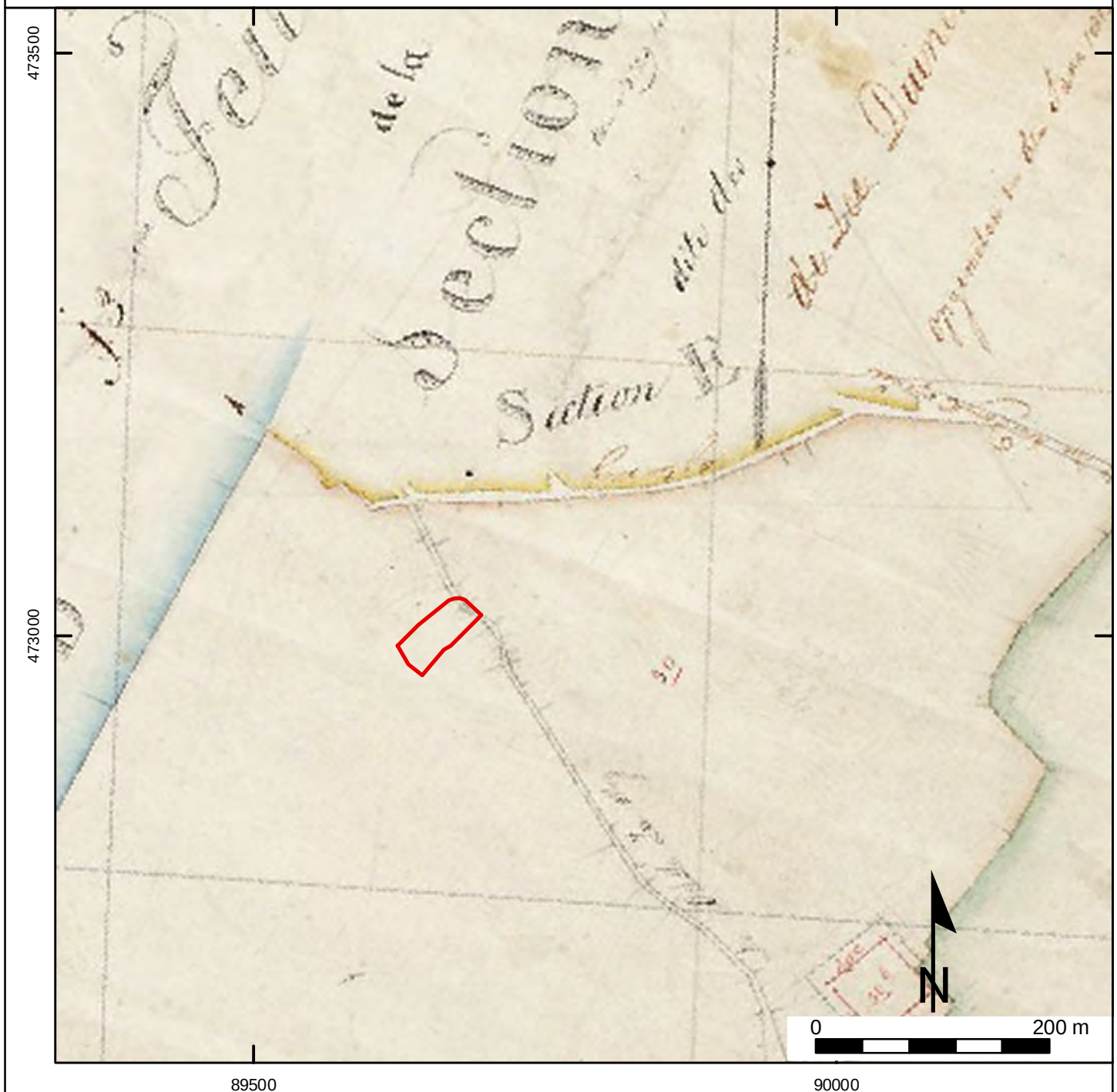
(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 5: Periodentabel



Bijlage 6: Kadasterkaart Minuutplan 1811-1832



Projectnummer: 30611011 Noordwijk
Projectnaam: De Grent en de Rudolf Tappenbeckweg

Legenda

 Plangebied

